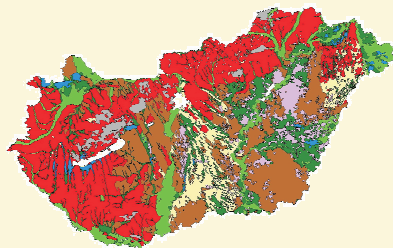


MAGYARORSZÁG TALAJAI II.

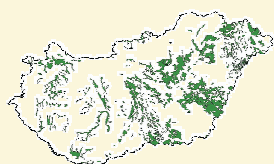
Dr. Michéli Erika, dr. Stefanovits Pál és dr. Dobos Endre nyomán összeállította dr. Simon László



Magyarország genetikai talajtérképe

Réti szolonyec talaj

E típusnál a vízben oldható nátriumsók maximuma a szelvény mélyebb részeire jellemző. Ennek következményeként a felső talajsztégekben csak kevés a vízben oldható só, vagy teljesen hiányzik. Ugyanakkor jelentős a talajon megkötött nátriumion mennyisége. A talajvíz ezekre a szelvényekre is hat, mélysége 1,5-2 m között változik. A humusos szint általában 15 cm-nél vékonyabb, amelyet világos szürkésbarna színű, poros vagy lemezes szerkezetű szint követ. A felhalmozódási vagy szolonyeces B-szint több agyagot tartalmaz, színe sötétszürke vagy sötét szürkésbarna, szerkezete oszlopos, alsó felében rozsdabarna vasas foltok és vasborsók láthatók.



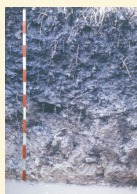
Réti talajok elterjedése (területi kiterjedés: 13,1 %)

A réti talajok típusai:

Szoloncsák réti talajok
Szolonyeces réti talajok
Típusos réti talaj
Öntésréti talajok
Lápos réti talajok
Csernozjom-réti talajok

Típusos réti talaj

A túl sok nedvesség és a levegőtlen viszonyok hatására képződött szerves anyagok a talaj humuszos szintjét szürkésfeketére, feketére színezik. A szerkezeti elemek az agyagos talajoknál vagy az agyagos vályogtalajoknál fényesen csillogóak, szurokfényűek. A mélyebb rétegekben, a B-szintben vasborsók, rozsdafoltok, glej mutatható ki. Ha a talajképző kőzet karbonátokat tartalmaz, akkor mészgöbcsék, szélsőséges esetben mészköpadok keletkeznek. Az agyagos réti talajok, amelyek agyagásványai között a szmektitek az uralkodóak, erősen repedezők. Vizgazdálkodása az egyes évek tavaszi, túlságosan nedves időszakától eltekintve kedvezőnek mondható. Tápanyag-gazdálkodásuk közepes.



Típusos réti talaj
Zagyva-völgy

Lápos réti talaj

Képződésükben mind a láposodási, mind a rétesedési folyamat szerepéhez jutott. E két képződési folyamat közös vonása, hogy feltétele az időszakosan, ill. állandóan túl bő nedvesség. A lápos réti talajok szelvényében a feltalaj szervesanyag-tartalma alapján kimutatható a lápos folyamat lejátszódása. Homoktalajoknál általában a 4-10% szerves anyagot tartalmazó, víz hatása alatt álló talajképződési folyamatok soroljuk a lápos réti talajok közé, vályog- vagy agyagtalajoknál pedig a 7-20%-ot tartalmazót. E szelvények morfológiai képe a fekete humusos szinttel jellemezhető, amelyek átmenete a mélység felé éles, és az átmenet helyén már rendszerint megtaláljuk a glejesedést, rozsdásodás nyomait. Vizgazdálkodására a túlzott nedvesség jellemző; ennek hatása alatt alakult tápanyag-gazdálkodása kedvezőtlen.



Lápos réti talaj
Szatmári sík

LÁPTALAJOK

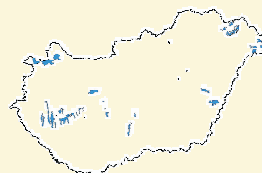
A láptalajok fő típusába tartozó típusok vagy állandó vízborítás alatt képződtek, vagy az év nagyobb részében víz alatt állottak és a vízmentes időszakokban is vízzel telítettek voltak. Az állandó vízhatás következményeként a növényzet - elsősorban a vízi növényzet, így a nád, a sás, a káká, tőzgeomoha - elhalása után a szerves maradványok a víz alatt vagy vízzel telítve, tehát levegőtlen viszonyok között bomlanak el. A humifikáció ilyen esetekben tőzegesedéssel társul.

Rétláptalaj

A talajszelvény felépítésében különböző tulajdonságú és vastagságú tőzegrétegek vesznek részt, és a felszín gyakran koturéteg alkotja. A tőzegréteg alatt a tőzegláp fekéje lehet glejes iszap, agyag vagy tavi mész. Vizgazdálkodásuk szélsőséges. Azok a szintek, amelyeket a rendszerint magasan álló talajvíz kapillárisan telít, egész éven át túl nedvesek, a felszínen levő rétegek a szárazabb időszakokban kiszáradnak. Mivel a jól humifikált tőzeg súlyának tízszeresét képes vízből megkötni, a nedves és a száraz állapot között igen nagy víztartalom-különbség van. Tápanyag-gazdálkodásuk ugyancsak szélsőséges. Egyes növényi tápanyagokból, így a nitrogénből és a foszforból igen sokat tartalmaznak, másokból - elsősorban a talaj ásványi részéhez kötött tápanyagokból - keveset.



Rétláptalaj
Kisbalaton



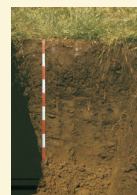
A láptalajok elterjedése (területi kiterjedés: 1,6 %)

A láptalajok típusai:

Mohaláp talaj
Rétláptalajok
Lecsapolt és telkesített rétláptalajok

Lecsapolt és telkesített rétláptalaj

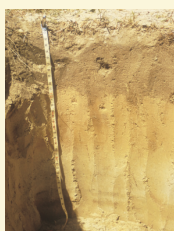
A rétláptalajok átalakítását a szárazföldi művelés bevezetése esetén telkesítésnek nevezzük. Telkesítés hatására megszűnik az állandó vízborítás, majd a lápok lecsapolása miatt süllyed a talajvízszint. A kiszáradó felszíni rétegek felületével hamu- és cserépszintek alakultak ki. A sok szerves anyagot tartalmazó rétegek huzamosabb ideig tartó erősebb kiszáradása a víztároló képesség és a duzzadó-képesség jelentős csökkenését vonja maga után.



Lecsapolt és telkesített rétláptalaj
Szatmári-sík

ÖNTÉSTALAJOK

Ennél a talajtípusnál a biológiai tevékenység egyazon felszínre gyakorolt hatását az időszakonként megismétlődő áradások és az utánuk visszamaradó üledék gátolja. A növénytakaró és az állatvilág ezért mindig újabb és újabb felszínre hat, hatásuknak tehát nem marad tartós és jellegzetes nyoma. Nincs a szelvényekben szintekre tagolódás, az egyes rétegek közötti különbségek csak az üledék tulajdonságaitól és nem a talajképző folyamatok hatásától függenek. Mint vízben lerakódott anyagban, mely a folyók árterén tömbe is víz hatása alatt állott, a hidromorf bélyegek jól felismerhetők, de ezek nem oly erősek és jellegzetesek, mint a réti talajokban. Ugyanebbe a fő típusba soroljuk a lejtőhordalék-talajokat, melyeket szintén a víz szállítóenergiája mozdított el képződésük helyéről.



Nyers öntéstalaj

Ide soroljuk a folyóvizek és a tavak fiatal képződményeit, amelyek a vízborítás alól szárazra kerülve a növényzet meglepedésére alkalmassá váltak. Az ismétlődő vízborítás a meglepedő növényzetet mindig újra elborítja, és így a talajképződés is új anyagban indul meg. Ennek következtében mélyreható változást nem tud előidézni. A humuszosodás a felszíni rétegben is csak jelentéktelen, és a szerves anyag mennyisége nem haladja meg az 1%-ot. Vizgazdálkodásuk általában kedvező, de erősen függ az üledék szemcse-összetételétől. Tápanyag-gazdálkodásuk közepes.

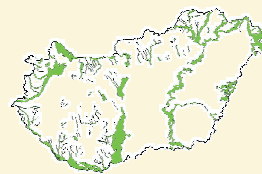
Zagyva nyers öntéstalaj



Lejtőhordalék talaj

E típusba azokat a talajszelvényeket soroljuk, amelyekben az egyes rétegeket nem köti össze genetikai kapcsolat, mert azok nem a helyi talajképződés eredményei, hanem csak a közeli magasabban fekvő területről leholdott talaj- és kőzetrészek egymásra halmozása útján jöttek létre. Mivel a hordalék talajok anyaga csak a közvetlen környezetből származhat, összetételük anyaga attól függ, hogy milyen talajtípus található a magasabban fekvő helyeken, ezek milyen mértékben eródtak, és a talajpusztulás a talajképző kőzetet eléri-e vagy sem. A víz által lepusztított anyag a lejtők pihenőin vagy a völgyekben rakódik le, és itt sok esetben több méter vastagságban halmozódik fel.

Lejtőhordalék talaj, Mecsek



Az öntéstalajok elterjedése (területi kiterjedés: 11,2%)

Az öntéstalajok típusai:

Nyers öntéstalajok
Humuszos öntéstalajok
Lejtőhordalék talajok